Силлабус
«Қоршаған орта және денсаулық » пәнінің жұмыс оқу бағдарламасы
6В10111 - «Қоғамдық денсаулық » Білім беру бағдарламасы

1.	**Пән туралы жалпы мағлұмат**		
1.1	Пән коды: KOD2217	1.6	Оқу жылы: 2025-2026
1.2	Пән атауы: «Қоршаған орта және денсаулық »	1.7	Курсы: 1
1.3	Реквизитке дейінгі: -	1.8	Семестрі: 1
1.4	Реквизиттен кейінгі: Жалпы гигиена	1.9	Кредит саны (ECTS): 5
1.5	Циклі: БП	1.10	Компоненті: ЖК
2.	**Пәннің мазмұны**		

Пән, мақсат және міндеттер. Адам денсаулығы үшін қоршаған орта объектілерінің (су, ауа, топырақ) ластануының негізгі қауіп факторлары. Халықтың денсаулығын қалыптастырудағы табиғи және антропогендік факторлар. Қоршаған орта ластануының интегралдық көрсеткіші ретінде Халық денсаулығы. Денсаулықты анықтайтын факторлар. Қоршаған ортаның ластануының денсаулыққа әсер ету түрлері.

3.	**Жиынтық бағалау түрі**		
3.1	Тестілеу✅	3.5	Курстық
3.2	Жазбаша	3.6	Эссе
3.3	Ауызша	3.7	Жоба
3.4	ОҚТЕ / ОҚТЕ немесе тәжірибелік дағдыларды қабылдау	3.8	Басқа (көрсету)
4.	**Пәннің мақсаты**		

Білім алушыларға қоршаған ортаның факторларының адам денсаулығына әсерін, экологиялық қауіптерді, аурулардың алдын алу шараларын, экологиялық мониторингтің негізгі принциптерін үйрету.

5.	**Оқытудың соңғы нәтижелері (пәннің ОН)**	
ОН1	Қоршаған ортаның физикалық, химиялық және биологиялық факторларының халық денсаулығына әсер ету механизмдерін түсіндіреді.	
ОН2	Қоршаған орта сапасының көрсеткіштерін (ауа, су, топырақ) халық денсаулығы деректерімен байланыстыра отырып, нақты жағдайларда қолданады.	
ОН3	Экологиялық ластану мен аурушаңдық деңгейі арасындағы өзара байланысты статистикалық және эпидемиологиялық деректер негізінде талдайды.	
ОН4	Халық денсаулығын қорғауға бағытталған экологиялық саясат пен алдын алу шараларының тиімділігін ғылыми дәлелдерге сүйене отырып бағалайды.	
ОН5	Аймақтардағы қоршаған ортаның жағымсыз әсерін азайтуға бағытталған денсаулық сақтау және экологиялық аурулардан қорғану бағдарламасының жобасын әзірлейді.	
5.1		Пәнді оқыту нәтижелерімен байланысты БББ оқыту нәтижелері
	ОН1 ОН2	**ОН 7** – Қоршаған ортаның сапасы, денсаулық жағдайы, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы, Денсаулық сақтау ұйымдарының қызметі және халықтың көрсетілген медициналық қызметтерге қанағаттануы туралы деректерге мониторингті, талдауды және бағалауды жүзеге асырады.

	ОН3	**ОН 9** – Әр түрлі қоршаған орта объектілерінің сапа көрсеткіштерін есептеу, бағалау және талдау үшін халық денсаулығының қауіп факторларын анықтайды, ұсыныстар түрінде өз тұжырымдарын қорытындылайды.
	ОН4 ОН 5	**ОН 12** - Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығын, оның ішінде төтенше жағдайлар кезінде қамтамасыз ету жөніндегі шараларды әзірлеу мақсатында қоршаған ортаның жай-күйіне санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды, шекараларды аса қауіпті инфекциялардың әкелінуі мен таралуынан қорғауды ұйымдастыруға қабілетті.

6.	**Пән туралы толық ақпарат**					
6.1	Өткізу орны (ғимарат, аудитория): «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ, Әл-Фараби алаңы, 3, №4 оқу ғимараты, 3-4 қабат, аудитория 1-11. Телефоны (АТС)-40 82 22 (312). **Электронды адрес**: gigienakafedra@mail.ru					
6.2	Сағат саны	Дәріс	Тәжір. сабақ	Зерт. сабақ.	ОБӨЖ	БӨЖ
	150	10	40	-	15	85

7.	**Оқытушылар туралы мәліметтер**		
№	Т.А.Ж.	Дәрежесі мен лауазымы	Электронды адресі
1	Утепов Пархат Дусембаевич	М.ғ.к., кафедра меңгерушісі	utepov.parkhat@ mail.ru
2	Жақсыбаева Женискуль Бекасылқызы	Аға оқытушы	Z.B09@mail.ru

8.	**Тақырыптық жоспар**					
Апта/күн	**Тақырып атауы**	**Пәннің қысқаша мазмұны**	**Пәннің ОН**	**Сағат саны**	**Оқыту технологиялары / әдістері**	**Бағалау әдістері/формалары**
1	***Дәріс.*** Қоршаған ортаның компоненттері Мақсаты, міндеттері, зерттеу әдістері	Қоршаған орта — адамды қоршаған табиғи және антропогендік факторлардың жиынтығы. Оның негізгі компоненттері:	ОН1	1	Шолу	Кері байланыс – (сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. Қоршаған ортаның компоненттері және олардың адам денсаулығына әсері”	Қоршаған ортаның басты компоненттері ауа, су, топырақ, тірі ағзалар және антропогендік орта бір-бірімен	ОН1	3	Дебат	Ауызша сұрау

		тығыз байланысты. Бір компоненттің өзгеруі немесе ластануы бүкіл экожүйеге әсер етеді.				
	ОБӨЖ/БӨЖ. Қоршаған орта компоненттері арасындағы өзара тәуелділік **БӨЖ тапсырмалары** Денсаулыққа тікелей және жанама әсерлер Тұрақты даму қажеттілігі:	Тікелей әсерлер — адам денсаулығына бірден әсер ететін факторлар. Жанама әсерлер — қоршаған орта өзгерістерінің ұзақ мерзімді, жанама немесе қосымша салдары.	ОН1	1/6	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/ жазбаша бақылау, тексеру-парағы
2	***Дәріс.*** Қоршаған орта факторлары	Сыртқы орта факторлары.	ОН1	1	Шолу	Кері байланыс–(сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. Қоршаған орта факторларының әсерімен байланысты аурулардың алдын-алудың негізі ретінде.		ОН1	3	Бағдарламалармен жұппен жұмыс жасау	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
	ОБӨЖ/БӨЖ. **БӨЖ тапсырмалары:** Қазақстан Республикасында атмосфералық ауаның ластануының мәселелері.	Атмосфералық ауаның ластануының мәселелері.	ОН2	1/6	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
3	***Дәріс.*** Ауа ортасының ластануы.	Атмосфералық ауаның ластаушы көздері, себептері	ОН2	1	Шолу	Кері байланыс – (сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. Жер атмосферасының құрылымы.	Атмосфералық ауаның химиялық құрамы мен физикалық қасиеттерін, олардың адам	ОН2	2	Жұппен жұмыс	Ауызша сұрау

		денсаулығына әсерін,				
	ОБӨЖ/БӨЖ. Ауаның физикалық қасиеттері және олардың организм үшін маңызы(температура, ылғалдылық, барометрлік қысым және ауа жылдамдығы). **БӨЖ тапсырмалары:** Микроклимат және оның гигиеналық маңызы. Атмосфералық ауаның химиялық құрамы және оның гигиеналық маңызы.	Ауаның физикалық қасиеттері, химиялық құрамы.	ОН2	1/6	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
4	**Дәріс. Тақырыбы** Су және сумен жабдықтау гигиенасы. Су көздерінің жалпы сипаттамасы.	Су көздерінің сипаттамасы. Ауыз суға қойылатын гигиеналық талаптар. Судың эпидемиологиялық маңызы. Су көздерін қорғау жөніндегі іс-шаралар.	ОН2	1	Мәселелік	Кері байланыс –(сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. Тақырыбы Ауыз сумен және сумен жабдықтау көздерінің сапасын гигиеналық бағалау. Судың сапасын жақсарту әдістері.	Судың физиологиялық-гигиеналық және халықтық - шаруашылық маңызы. Шаруашылық-ауыз сумен жабдықтау нормалары. Су сапасын жақсартудың негізгі әдістері (коагуляция, тұндыру, сүзу). Судың сапасын	ОН2	3	Дөңгелек үстел	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру парағы

		жақсартудың арнайы әдістері.				
	ОБӨЖ/ БӨЖ **БӨЖ тапсырмасы** Жер беті және жер асты су көздерінен сумен қамтамасыз ету ерекшеліктері. Орталықтандырылмаған сумен қамтамасыз ету. Судың органикалық ластануының көрсеткіштерін анықтау әдісі.	Жер үсті және жер асты көздерінен сумен жабдықтау ерекшеліктері, орталықтандырылмаған сумен жабдықтауды ұйымдастыруға қойылатын гигиеналық талаптар, перманганаттың тотығуын (БҚ), БПК5 (оттегінің биологиялық тұтынылуын) анықтау, фенолдардың құрамын анықтау, мұнай өнімдерінің құрамын анықтау	ОН2	1/6	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
5	**Дәріс. Тақырыбы** Топырақ және топырақ түзуші факторлар. Топырақты санитариялық қорғау бойынша шаралары.	Топырақ түзуші аналық жыныстар, Климаттық әсерлер, жер бедері, өсімдіктер, топырақ организмдері, топырақтың пайдаланылуы мен қорғалуын мемлекеттік бақылау, табиғатты қорғау технологияларын әзірлеу және енгізу, экологиялық білім беру мен тәрбиелеуді жүргізу.	ОН2	1	Мәселелік	Кері байланыс –(сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. Тақырыбы Топырақтың гигиеналық маңызы. Топырақтың	Топырақтың құрамы мен қасиеттерінің гигиеналық маңызы.	ОН2	3	Жұппен жұмыс	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы

	санитариялық жағдайын зерттеу және бағалау әдістері. Ксенобиотиктерді нормалау.	Топырақтың санитарлық жағдайының көрсеткіштері. Халықтың жұқпалы және жұқпалы емес ауруларының дамуындағы топырақтың рөлі.				
	ОБӨЖ/ БӨЖ **БӨЖ тапсырмасы** Топырақтың ластану дәрежесін гигиеналық бағалау. Санитарлық жағдай көрсеткіштері.	Топырақтың ластану дәрежесін бағалау үшін: санитарлық-химиялық, биологиялық, гигиеналық көрсеткіштер; топырақтың ластану дәрежесін бағалау: ақпарат жинау, топырақ сынамаларын алу, зертханалық зерттеулер, зерттеу нәтижелерін талдау, ластану дәрежесін бағалау, іс-шараларды әзірлеу.	ОН2	1/6	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
6	***Дәріс.*** Биологиялық факторлар және биоқауіпсіздік	Адам денсаулығына зиян келтіруі мүмкін тірі организмдер немесе олардың тіршілік өнімдері.	ОН3	1	Мәселелік	Кері байланыс (сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. Микробиологиялық ластану (бактериялар, вирустар, зеңдер)	Бактериялар, вирустар, саңырау құлақтар, паразиттер, сондай-ақ олар бөлетін токсиндер жатады.	ОН3	2	Жұппен жұмыс, нормативтік құжаттармен жұмыс, жағдайлық есеп шығару	Тесттік бақылау

	ОБӨЖ/БӨЖ. **БӨЖ тапсырма лары:** Биологиялық қауіптер және биологиялық қауіпсіздік жүйесі	Бұл факторлар әртүрлі инфекциялық және паразиттік аурулардың таралуына себеп болады.	ОН3	1/5	Презентация қорғау, тест тап сырмаларын және жағдайлық есептер ді құрас тыру	Ауызша/жазб аша бақылау, тексеру-парағы
7	***Дәріс*** *Қоршаған орта мониторинг түрлері .*		ОН3	1	Шолу	Кері байланыс –(сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ.ҚР *Қоршаған орта мониторинг түрлері .*		ОН3	3	Жұппен жұмыс	Ауызша/жазб аша бақылау
7	***Аралық бақылау ОБӨЖ/БӨЖ.***	Дәрістердің, практикалық және ОБӨЖ, БӨЖ сабақтардың тақырыптары бойынша білім алушылардың білімі мен дағдыларын бағалау.		1/5	Тест тапсырмалар ын шешу	Тесттік бақылау, тексеру-парағы
8	***Дәріс.*** Химиялық факторлар:Өндірістік химиялық заттар	Химиялық факторлар:Өндіріс тік химиялық заттар	ОН1 ОН3 ОН4	1	Шолу	Кері байланыс –(сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. Пестицидтер, гербицидтер.Ауыр металдар:	Өндірістік химиялық заттар қорғасын, кадмий, сынап Тұрмыстық химиянын денсаулыққа ықпалы Токсикология негіздері	ОН1 ОН2 ОН3 ОН4	3	Жұппен жұмыс	Ауызша/жазб аша бақылау
	ОБӨЖ/БӨЖ.	Тұрмыстық химиянын	ОН1 ОН2	1/5	Презентаци я қорғау,	Ауызша/жазб аша бақылау,

	БӨЖтапсырма лары: Тұрмыстық химияның денсаулыққа ықпалы.Токсикология негіздері	денсаулыққа ықпалы.Токсикология негіздері	ОН3		тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	тексеру-парағы
9	***Дәріс.*** Экологиялық эпидемиология және тәуекелді бағалау	Экологиялық эпидемиологияның негізгі міндеттері: экологиялық факторлар мен аурулар арасындағы байланысты зерттеу	ОН1 ОН2 ОН3 ОН4	1	Мәселелік	Кері байланыс –(сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. Қоршаған ортаның әсерін зерттеу әдістері	халық денсаулығының экологиялық көрсеткіштерін талдау;қоршаған ортаны сауықтыруға бағытталған шаралар әзірлеу.	ОН1 ОН2 ОН3 ОН4	2	Жұппен жұмыс	Ауызша сұрау
	ОБӨЖ/БӨЖ. **БӨЖ тапсырма лары:** Тұрғын аймақтарды жоспарлау және санитарлық қорғау белдеулері	Тәуекелді бағалау қоршаған ортаның адамға тигізетін зиянын алдын ала болжауға мүмкіндік береді.	ОН1 ОН 2 ОН3	1/5	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
10	***Дәріс.*** Экологиялық аудит	Қоршаған ортаға келетін зиянды азайту;Экологиялық қауіп-қатерлерді анықтау;	ОН1 ОН 2 ОН3 ОН4	1	Мәселелік	Кері байланыс –(сұрақтар)
	Тәжірибелік сабақ. . Экологиялық аудит және мониторинг	Табиғатты қорғау шараларын жетілдіру; Кәсіпорынның экологиялық саясатын тиімді жүргізу.	ОН2 ОН3	3	Жұппен жұмыс	Жазбаша бақылау

	ОБӨЖ/БӨЖ. **БӨЖ тапсырма лары:**Халықтың денсаулық көрсеткіштеріне әсері Тәуекелді бағалау	Тәуекелді бағалау — адам денсаулығына қауіпті факторлардың ықтимал әсерін ғылыми тұрғыда анықтап, оның деңгейін есептеу процесі.	ОН1 ОН2	1/5	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
11	***Тәжірибелік сабақ.*** Жаһандық экологиялық мәселелер және денсаулық	Климаттың жылынуы және климаттық миграция Озон қабатының жұқаруы	ОН1 ОН3 ОН4	3	Жұппен, жұмыс	Ауызша бақылау
	ОБӨЖ/БӨЖ. **БӨЖ тапсырма лары:**Жасыл энергетика және денсаулық Табиғи апаттар кезіндегі қоғамдық денсаулық	Жасыл энергетика және денсаулық Табиғи апаттар кезіндегі қоғамдық денсаулық	ОН1 ОН3	1/6	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
12	***Тәжірибелік сабақ.*** Экологиялық саясат және денсаулықты қорғау жүйесі	Экологиялық саясаттың жүзеге асуы тікелей **қоғамдық денсаулық** көрсеткіштеріне әсер етеді, өйткені	ОН4 ОН5	2	Жұппен жұмыс	Ауызша бақылау
	ОБӨЖ/БӨЖ. • **БӨЖ тапсырма лары:** ДДҰ-ның экологиялық денсаулық стандарттары	Қоршаған орта сапасы адамның физикалық, психикалық және әлеуметтік денсаулығына әсер ететін негізгі факторлардың бірі.	ОН3 ОН4	1/6	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы

13	• ***Тәжірибелік сабақ.*** Қоршаған ортаны қорғауға арналған ұлттық бағдарламалар	Денсаулықты қорғау жүйесінің экологиялық аспектілері:Санитарлық-эпидемиологиялық бақылауАуа мен су сапасына мониторинг жүргізу	ОН3 ОН4 ОН5	3	Нормативтік құжаттармен жұмыс,	Ауызша бақылау
13	***ОБӨЖ/БӨЖ.*** **БӨЖ тапсырмалары:** Санитарлық–эпидемиологиялық бақылау органдарының рөлі Халық денсаулығын қорғау стратегиялары	Инфекциялық және экологиялық тәуелді аурулардың алдын алу Тағам қауіпсіздігін бақылау	ОН1 ОН2 ОН3 ОН4	1/6	Презентация қорғау, тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
14	***Тәжірибелік сабақ.*** Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану	Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану — жер, су, ауа, орман, пайдалы қазбалар сияқты табиғи байлықтарды ұтымды, үнемді және экологиялық қауіпсіз түрде пайдалану.	ОН1 ОН2	3	Жұппен жұмыс	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
	ОБӨЖ/БӨЖ. **БӨЖ тапсырмалары:** Табиғи ресурстарды тиімді пайдаланудың негізгі бағыттары	Табиғи ресурстардың сарқылуын болдырмау, оларды болашақ ұрпаққа сақтау және экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз ету.	ОН1 ОН2	1/6	Жұппен жұмыс	Ауызша/жазбаша бақылау, тексеру-парағы
15	***Тәжірибелік сабақ.*** Өндірістік гигиена қоғамдық	**Өндірістік гигиена** — бұл еңбек процесі	ОН3	2	Нормативтік құжаттармен жұмыс,	Ауызша/жазбаша бақылау,

	денсаулыққа арналған бағыт	кезінде жұмысшының денсаулығына әсер ететін зиянды факторларды зерттейтін және оларды азайтуға немесе жоюға бағытталған ғылым саласы.				тексеру-парағы
	Аралық бақылау	Дәрістердің, практикалық және ОБӨЖ, БӨЖ сабақтардың тақырыптары бойынша білім алушылардың білімі мен дағдыларын бағалау.	ОН1 ОН2 ОН3 ОН4 ОН5	1/6	Тест тапсырмаларын шешу	Тесттік бақылау/ тексеру-парағы
	Аралық аттестацияға дайындық және өткізу			15		
Аралық аттесттауды дайындау және өткізу				15 сағат		

9.	**Оқыту әдістері және бағалау түрлері**
9.1 Дәріс	Шолу. Мәселелік.
9.2 Тәжірибелік сабақ	Жұппен жұмыс. Дебат, Ауызша сұрау. Жазбаша бақылау. Жағдайлық есептерді шығару.
9.3 ОБӨЖ/БӨЖ	Презентация қорғау. Тест тапсырмаларын және жағдайлық есептерді құрастыру.
9.4 Аралық бақылау	Тестілеу.

10. Бағалау критерийлері

10.1 Пәннің оқыту нәтижелерін бағалау критерийлері

ОН №	**Оқыту нәтижелерінің атауы**	**Қанағаттанарлықсыз**	**Қанағаттанарлық**	**Жақсы**	**Өте жақсы**
ОН1	Қоршаған ортаның физикалық, химиялық және биологиялық факторларының халық денсаулығына әсер ету механизмдерін түсіндіреді.	Факторларды жалпы сипаттай алмайды, механизмдері үстірт түсіндіре алмайды ,	Факторларды жалпы сипаттайды, әсер ету механизмдері үстірт түсіндірілген, ғылыми дәлелдер жеткіліксіз.	Негізгі факторларды дұрыс сипаттайды, механизмдерді түсіндіруде ұсақ дәлсіздіктер бар,	Барлық факторларды толық әрі ғылыми терминологияны дұрыс қолдана отырып түсіндіреді

				мысалдар шектеулі.	, әсер ету механизмдерін нақты мысалдармен байланыстырады.
ОН2	Қоршаған орта сапасының көрсеткіштерін (ауа, су, топырақ) халық денсаулығы деректерімен байланыстыра отырып, нақты жағдайларда қолданады.	Көрсеткіштерді қолдануы шектеулі, байланыс айта алмайды .	Көрсеткіштерді қолдануы шектеулі, байланыс әлсіз немесе толық дәлелденбеген.	Көрсеткіштер мен денсаулық деректерін байланыстырады, бірақ талдау тереңдігі немесе қорытындысы толық емес.	Ауа, су, топырақ көрсеткіштерін нақты деректермен байланыстырып, нақты жағдайларда дұрыс қолданады және қорытынды жасайды.
ОН3	Экологиялық ластану мен аурушаңдық деңгейі арасындағы өзара байланысты статистикалық және эпидемиологиялық деректер негізінде талдайды.	Талдау үстірт жүргізілген, деректерді түсіндіре алмайды.	Талдау үстірт жүргізілген, деректерді түсіндіруде қателіктер бар.	Деректерді талдайды, бірақ себеп-салдарлық байланыс толық ашылмаған.	Статистикалық және эпидемиологиялық деректерді жан-жақты талдайды, себеп-салдарлық байланысты нақты дәлелдейді.
ОН4	Халық денсаулығын қорғауға бағытталған экологиялық саясат пен алдын алу шараларының тиімділігін ғылыми дәлелдерге сүйене отырып бағалайды.	Жалпы пікір білдіре алмайды	Жалпы пікір білдіреді, ғылыми дәлелдер аз, бағалау үстірт.	Тиімділігін бағалайды, бірақ дәлелдеу деңгейі немесе салыстыру жеткіліксіз.	Ғылыми деректерге сүйене отырып, саясат пен шаралардың тиімділігіне сыни және дәлелді баға

					береді, баламалы ұсыныстар ұсынады.
ОН5	Аймақтардағы қоршаған ортаның жағымсыз әсерін азайтуға бағытталған денсаулық сақтау және экологиялық аурулардан қорғану бағдарламасының жобасын әзірлейді.	Бағдарлама жалпы сипаттай алмайды	Бағдарлама жалпы сипатта, құрылымы әлсіз, практикалық маңыздылығы төмен.	Бағдарлама құрылымы бар, бірақ кейбір элементтері (негіздеме, көрсеткіштер) толық ашылмаған.	Аймақ ерекшелігін ескеретін, нақты мақсаттары, шаралары және күтілетін нәтижелері бар толық әрі негізделген бағдарлама ұсынады.

10.2 Бағалау әдістері мен критерийлері

Практикалық сабаққа арналған тексеру парағы

Жағдайлық есептерді шешу

№	**Өте жақсы** (90-100 %)	**Жақсы** (70-89 %)	**Қанағаттанарлық** (50-69 %)	**Қанағаттанарлықсыз** (25-49 %)
1	Жұмысқа белсенді қатысты, шынайы ойлау қабілетін көрсетті, тақырыпты меңгеруде терең білім көрсетіп, талқылауда басқа пәндердің ғылыми жетістіктерін қолданды.	Жұмысқа белсенді қатысты, тақырыпты меңгергенін көрсетті, қағидасыз түсінбеушіліктер не болмашы қате жіберіп, оны студенттің өзі дұрыстады.	Жұмыс барысында белсенді емес, түсінбеушіліктер не қате жіберіп, материалдарды жүйелендіруде үлкен қиындықтарға тап болды.	Топпен бірге жұмысқа қатыспады, оқытушыға жауап беруде қағидалы түсінбеушіліктер жіберіп, жауап беруде ғылыми терминологияны қолданбады

Ауызша сұрау

№	**Бағалау критерийлері**	**Өте жақсы** (90-100%)	**Жақсы** (70-89%)	**Қанағаттанарлық** (50-69%)	**Қанағаттанарлықсыз** (<50)
1	Қарастырылатын	30-35	15-20	10-19	<6

	тақырып бойынша негізгі терминдер мен анықтамаларды білу.				
2	Қарастырылатын тақырыптың негізгі сұрақтарын білу.	25-30	20-10	15-20	<6
3	Қарастырылатын тақырыптың болашақ мамандықпен өзара байланысын анықтай білу, нақты практикалық мысалдар келтіре білу.	20-25	15-30	15-20	<6
4	Жауап беру кезіндегі қосымша әдеби дереккөздерге сілтемелер, қосымша конспект, медициналық жарияланымдарды талдау	15-10	20-29	10-10	0-2

БӨЖ -ге арналған тексеру парағы

Жағдайлық есептерді құрастыру

№	Бағалау критерийлері	**Өте жақсы** (90-100%)	**Жақсы** (70-89%)	**Қанағаттанарлық** (50-69%)	**Қанағаттанарлықсыз** (25-49%)
1	А 4, қаріп Times New Roman, шрифт өлшемі 14, есептер саны 5, тапсырмалар саны 4 кем емес.	18-20	14-17,8	10-1,8	0-9,8
2	Есептер берілген тақырыпқа сай, жағдай мен фактілер, қойылған сұрақтар жалпыға түсінікті.	18-20	14-17,8	10-13,8	0-9,8
3	Кәсіби терминоло гиясы бар, тақырыпқа сай нормативтік-құқықтық құжаттар мен СанЕ қолданылған.	18-20	14-17,8	10-13,8	0-9,8
4	Әдебиеттер саны 5-6 кем емес, соңғы 5 жылды қамтиды. Есеп тердің жауаптары бар, дұрыс құрастырылған.	18-20	14-17,8	10-13,8	0-9,8
5	Ғылыми терминологияны қолдана отырып, нақты, сауатты, дәлелді түрде есеп бере білу.	18-20	14-17,8	10-13,8	0-9,8

	Құрастырылған тест тапсырмалары	
№	**Бағасы**	**Бағалау критерийлері**
1	**Өте жақсы** А (95-100%)	Тест тапсырмаларында 20 сұрақ бар. Жауаптың 5 нұсқасы бар. Тест тапсырмалары лексикалық сауатты құрастырылған. Белгіленген мерзімде тапсырылды. Мәтіннің негізі мазмұнды. Тест тапсырмалары нақты, дұрыс, нақты тұжырымдалған. Тесттің мазмұны тек бір толық ойға ие және дұрыс жауаптар дұрыс белгіленген. Нормативтік құжаттарды, сондай-ақ осы тақырып бойынша жаңа ғылыми-статистикалық материалдарды пайдалану.
	А- (90-94%)	Тест тапсырмаларында 20 сұрақ бар. Жауаптың 5 нұсқасы бар. Тест тапсырмалары лексикалық сауатты құрастырылған. Белгіленген мерзімде тапсырылды. Мәтіннің негізі мазмұнды. Тест тапсырмалары нақты, дұрыс, нақты тұжырымдалған. Тесттің мазмұны тек бір толық ойға ие және дұрыс жауаптар дұрыс белгіленген.
2	**Жақсы** В+ (85-89%)	Тест тапсырмаларында 20 сұрақ бар. Жауаптың 5 нұсқасы бар. Белгіленген мерзімде тапсырылды. Мәтіннің негізі мазмұнды. Тест тапсырмалары нақты, дұрыс, нақты тұжырымдалған. дұрыс жауаптар дұрыс белгіленген. Сұрақтарды құрастыруда "кейде", "әрқашан", "ешқашан", "жиі"сөздері қолданылады.
	В (80-84%)	Тест тапсырмалары кемінде 20 сұрақтан тұрады. Жауаптың 5 нұсқасы бар. Белгіленген мерзімде тапсырылды. Мәтіннің негізі мазмұнды. Тест тапсырмалары нақты, дұрыс, нақты тұжырымдалған. Жауаптардың бірдей және барабар нұсқалары. Жауаптар алгоритмі бар және дұрыс жауаптар дұрыс белгіленген. Құрастыру кезінде орфографиялық қателіктер жіберілді.
	В- (75-79%)	Тест тапсырмалары кемінде 18 сұрақтан тұрады және белгіленген мерзімде тапсырылған. Мәтіннің негізі мазмұнды. Тест тапсырмалары нақты, дұрыс, нақты тұжырымдалған. Құрастыру кезінде орфографиялық қателіктер жіберілді. Дұрыс жауаптар дұрыс белгіленген. Тапсырмада жауаптың тек 4 нұсқасы бар.
	С+ (70-74%)	Тест тапсырмалары 16 кем емес сұрақтан тұрады және белгіленген мерзімде тапсырылған. Мәтіннің негізі мазмұнды. Тест тапсырмалары нақты, дұрыс, нақты тұжырымдалған. Құрастыру кезінде орфографиялық қателіктер жіберілді. Дұрыс жауаптар дұрыс белгіленген. Тапсырмада жауаптың тек 4 нұсқасы бар.
3	**Қанағаттанарлық** С (65-69%)	Тест тапсырмаларында 15 сұрақ болады. Тесттер уақтылы тапсырылмаған. Мәтіннің негізі мағынасыз. Тест тапсырмалары бар, анық емес, дұрыс емес, нақты емес. Тапсырмада жауаптың тек 4 нұсқасы бар.
	С- (60-64%)	Тест тапсырмаларында 14 сұрақ болады. Тесттер уақтылы тапсырылмаған. Мәтіннің негізі мағынасыз. Тест

		тапсырмалары бар, анық емес, дұрыс емес, нақты емес. Тапсырмада жауаптың тек 3 нұсқасы бар. Тапсырманың жауаптарында "барлық жауаптар дұрыс/барлық жауаптар дұрыс емес" және "жоғарыда айтылғандардың бәрі/төменде айтылғандардың бәрі" бар.
	D+ (55-59%)	Тест тапсырмаларында 12 сұрақ болады. Тесттер уақтылы тапсырылмаған. Мәтіннің негізі мағынасыз. Тест тапсырмалары бар, анық емес, дұрыс емес, нақты емес. Тапсырмада жауаптың тек 3 нұсқасы бар. Тапсырма сұрақ түрінде жасалады. Кейбір тапсырмалар тақырыпқа сәйкес келмейді.
	D – (50-54)	Тест тапсырмаларында 10 сұрақ бар. Тесттер уақтылы тапсырылмаған. Мәтіннің негізі мағынасыз. Тест тапсырмалары бар, анық емес, нақты емес. Барлық дұрыс жауаптар дұрыс белгіленбеген.
4	**Қанағаттанар лықсыз** FX (25-49%)	Тест тапсырмаларында 10-нан кем сұрақ бар. Мәтіннің мазмұны жоқ, сұрақтың тұжырымы анық емес. Жауаптарда бір тұтастық және жауап алгоритмі жоқ.Уақытылы тапсырылмаған.
	F(0-24%)	Тесттер құрастырылмаған.

Презентацияны қорғау

1	**Өте жақсы** A (95-100%) A- (90-94%)	Егер де білім алушы презентация кезінде ешқандай қателік пән дәлсіздік жібермесе. Тақырып бойынша теорияларды, концепция мен бағыттарды білсе және оларға баға бере білсе, ғылыми жетістіктерді келтіргенде. Мазмұны мен безендірілуі презентацияға қойылатын талапқа сай болғанда. Тақырып бойынша дайындалған слайдтар саны 25 болғанда.
2	**Жақсы** B+ (85-89%) B (80-84%) B- (75-79%) C+ (70-74%)	Егер де білім алушы презентация кезінде айтарлықтай емес қателік пен айтарлықтай емес дәлсіздік жіберсе немесе қағидалық қателік жіберіп, оны студент өзі түзесе, материалды оқытушының көмегімен жүйелей білгенде. Мазмұны мен безендірілуінде презентацияға қойылатын талаптан сәл ғана ауытқу болғанда. Тақырып бойынша дайындалған слайдтар саны 20 болғанда.
3	**Қанағаттанарлық** C (65-69%) C- (60-64%)	Егер де білім алушы презентация кезінде айтарлықтай дәлсіздік жібергенде немесе қағидалық қателік жіберіп, оқытушы айтқан негізгі әдебиттермен ғана шектелгенде, материалды жүйелей алмағанда. Мазмұны мен безендірілуінде презентацияға қойылатын талаптан айтарлықтай ауытқушылық болғанда. Презентацияның мазмұны тақырыпқа сай келмегенде. Дайындалған слайдтар саны 15-тен кем болғанда.

	D+ (50-54%) D (50-54%)	Егер де білім алушы презентация кезінде қағидалық қателік жіберсе, ғылыми терминологияны қолдана алмағанда, логикалық қатемен баяндағанда. Мазмұны мен безендірілуінде презентацияға қойылатын талаптан айтарлықтай ауытқушылық болғанда. Презентацияның мазмұны тақырыпқа сай келмегенде. Тақырып бойынша слайдтар саны 10 болғанда.
4	**Қанағаттанарлықсыз** FX (25-49%) F(0-24%)	Презентацияның мазмұны таңдалған тақырыпқа сай емес. Мазмұны мен безендірілуінде талаптан айтарлықтай қате болғанда. Дайындалған слайдтар саны 10-нан кем болғанда. Презентацияны дайындалмағанда.
Ғылыми мақаланы талдау (RBL элементі - research-based learning)		
№	**Бағасы**	**Бағалау критерийлері**
1	**Өте жақсы** А (95 – 100%) А - (90 – 94%)	Ғылыми әдебиеттерді шолу көздерінің мәліметтер базасын таңдады. Мақсаттар мен міндеттерді анықтады. Іздеуді жоспарлау және талдау әдістерін көрсетті. Ғылыми мақалаларға талдау жүргізді. Талдайтын тақырыптың негізгі мәселелері мен сұрақтары бойынша зерттеу нәтижелерін көрсетеді. Тақырып бойынша қорытынды жасады. 3 ғылыми мақалаларды талдады. Осы мәселені шешу үшін ұсыныс берді. Соңғы 5 жылдағы кем дегенде 5-7 әдебиетті пайдаланды.
2	**Жақсы** В + (85-89%) В (80 – 84%) В- (75 - 79%) С+ (70-74%)	Ғылыми әдебиеттерді шолу көздерінің мәліметтер базасын таңдады. Мақсат пен міндеттерді анықтады. Іздеу және талдау әдістерін жоспарлады. Талданатын тақырыптың негізгі мәселелері мен сұрақтары бойынша зерттеу нәтижелерін көрсетті. Тақырып бойынша жасалған тұжырымдар қойылған міндеттерге сәйкес келеді. Тақырып бойынша қорытынды жасады. 3 кем емес ғылыми мақаланы талдады. Бұл мәселені шешу үшін ұсыныстар берді. Соңғы 10 жылдағы 5 әдебиетті пайдаланды.
3	**Қанағаттанарлық** С (65-69%) С - (60-64%) D+ (55 – 59%) D (50 – 54%)	Қойылған мақсат пен міндеттер зерттелетін тақырыпты толық ашпайды. Талдау әдістемесі анықталмаған. Жүргізілген талдауда зерттелетін тақырыптың негізгі сұрақтары мен мәселелері бойынша зерттеу нәтижелері көрсетілмейді. Тұжырымдар бар. Бұл мәселені шешуге арналған ұсыныстар тақырыпқа сәйкес келмейді. Тақырып бойынша қорытынды жасады. 2 ғылыми мақаланы талдады. Соңғы 10-15 жылдағы кем дегенде 4 әдебиет дереккөзі қолданылды.
4	**Қанағаттанарлықсыз** FX (25 – 49%) F (0-24%)	1 ғылыми мақаланы талдау. Талдау зерттелетін тақырыптың негізгі мәселелері мен сұрақтары бойынша зерттеу нәтижелерін көрсетпейді. Тақырып бойынша осы мәселені шешуге арналған тұжырымдар мен ұсыныстар

		жоқ. Соңғы 15-20 жылдағы әдебиеттер, кем дегенде 3 дереккөзде пайдаланылды. Ғылыми мақалаларға талдау жүргізілмеді.
Межелік бақылау		
Тесттік бақылау		
1	**Өте жақсы** А (95-100%) А- (90-94%)	Дұрыс жауап 90-100%
2	**Жақсы** В+ (85-89%) В (80-84%) В- (75-79%) С+ (70-74%)	Дұрыс жауап 70-89%
3	**Қанағаттанарлық** С (65-69%) С- (60-64%) D+ (55-59%) D (50-54%)	Дұрыс жауап 50-69%
4	**Қанағаттанарлықсыз** FX (25-49%) F (0-24%)	Дұрыс жауап 0-49%

Аралық аттестаттауға арналған тексеру парағы

Білімді бағалаудың көпбалдық жүйесі

Әріптік жүйемен бағалау	Балдардың сандық эквиваленті	Пайыздық мазмұны	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
А	4,0	95-100	Өте жақсы
А -	3,67	90-94	
В +	3,33	85-89	Жақсы
В	3,0	80-84	
В -	2,67	75-79	
С +	2,33	70-74	
С	2,0	65-69	Қанағаттанарлық
С -	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D-	1,0	50-54	
FX	0,5	25-49	Қанағаттанарлықсыз
F	0	0-24	

11. Оқу ресурстары

Электронды ресурстар

1. Электронная библиотека ЮКМА - https://e-lib.skma.edu.kz/genres
2. Республиканская межвузовская электронная библиотека (РМЭБ) – http://rmebrk.kz/
3. Цифровая библиотека «Aknurpress» - https://www.aknurpress.kz/
4. Электронная библиотека «Эпиграф» - http://www.elib.kz/
5. Эпиграф - портал мультимедийных учебников https://mbook.kz/ru/index/

6. **ЭБС IPR SMART** https://www.iprbookshop.ru/auth
7. информационно-правовая система «Заң» - https://zan.kz/ru
8. Medline Ultimate EBSCO - https://research.ebsco.com/
9. eBook Medical Collection EBSCO - https://research.ebsco.com/
10. Scopus - https://www.scopus.com/

Электронды басылымдар:

1. Жалпы гигиена [Электронный ресурс] : оқулық / А. М. Большаков ; қаз. тіл. ауд. М. Б. Жандаулетова. - 3-бас. , қайта өңд. және толық. - Электрон. текстовые дан. (46.8Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 400бет с.
2. Будиловский Г. Н. Профилактика инфекционных болезней (медико-экологические аспекты) : учебное пособие / Г. Н. Будиловский. — Калининград : Балтийский федеральный университет им. Иммануила Канта, 2007. — 52 c-URL: https://www.iprbookshop.ru/23914
3 Лещенко М. В. Вакцинопрофилактика инфекционных болезней у детей и подростков : учебное пособие / М. В. Лещенко, Э. В. Айриян. — Москва : Московский педагогический государственный университет, 2018. — 40 c. -URL: https://www.iprbookshop.ru/97714
4.Имангазинов С.Б. ВИЧ/СПИД. Эпиднадзор и профилактика. 2-е изд., исправл. И доп./С.Б. Имангазинов. - Алматы: Эверо, 2020. - 232 с.https://www.elib.kz/ru/search/read_book/570/
5.Боев В. М. Государственный санитарно-эпидемиологический надзор в области охраны атмосферного воздуха и здоровья населения : учебное пособие / В. М. Боев, В. В. Быстрых. — Оренбург : Оренбургская государственная медицинская академия, 2009. — 208 c. - URL: https://www.iprbookshop.ru/38465

Әдебиет

Негізгі:

1. Алиментарлық аурулардың профилактикасы: оқу құралы / [және т.б.]. - Алматы : Эпиграф, 2022. - 156 бет Щеткина, Е. А.Социально-значимые заболевания : учебное пособие / Е. А. Щеткина . - Караганда : АҚНҰР, 2020. - 340 с.
2. Алшинбаева Г. У. Инфекционные болезни с основами эпидемиологии : учебник / Г. У. Алшинбаева. - 2-е изд., испр. и доп. Астана : [б. и.], 2012- 340 с.
3. Владимиров В. В.Кожные и венерические болезни. Атлас : учеб. пособие / В. В. Владимиров. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2016. - 232 с.
4. Мамырбаев А.А. Репродуктивное здоровье в системе общественного здравоохранения: монография / б.м./: Хабар- сервис, 2022. – 172с.

5.Гусманова Л.К. Денсаулықты нығайту: оқу құралы. Қарағанды: «Medet Group».- 2020. -138б.

Қосымша:

1. Имангазинов С. Б. ВИЧ/СПИД. Эпиднадзор и профилактика : монография / С. Б. Имангазинов. - Алматы : New book, 2022.
2. Tell, Leonid. TO BE HEALTHY AND HAPPY - TO LIVE A LONG LIFE (THE CODE OF Health). Art to remain healthy, yong and beautifyl : учебное пособие / Leonid. Tell. - Almaty : Printing house "Evero", 2011. - 160 p.
3. Датқаева Г. М. Балалар мен жасөспірімдердегі семіздікті диагностикалау, емдеу және алдын алу ұсыныстары : оқу құралы / Г. М. Датқаева. - Шымкент : Әлем баспаханасы, 2024. - 144 б.

12.	**Пән саясаты**

Білім алушыларға қойылатын талаптар:

1. Оқу, ғылыми-зерттеу жұмыстарына және кафедраның оқу-әдістемелік үрдісін жетілдіру бойынша іс-шараларға белсенді атсалысу.
2. Білім алушының білімін тексеретін аралық бақылау бір академиялық кезеңде 2 реттен кем емес теориялық оқытудың 7/15 күндерінде өткізіледі, аралық бақылаудың қорытындысы дәріске қатыспағаны үшін айып балдарын есепке ала отырып, электронды журналға қойылады.

3.Аралық бақылау қорытындысы деканатқа баянат түрінде циклдің соңында ұсынылады. 4.Аралық бақылау бағасы дәріс пен ОБӨЖ сабақтарын жіберуден алынған айып балдарын есептей отырып қойылады. 5.Дәріске қатыспағанда айып балы межелік бақылау бағасынан шегіріледі. 1 дәріске қатыспағандағы айып балы 2,0 балды құрайды. 6.БӨЖ бағасы ОБӨЖ сабақтарында оқу кестесіне сай ОБӨЖ сабақтарына қатыспағаны үшін айып балдарын есепке ала отырып, электронды журналға қойылады (ОБӨЖ сабақтарына қатыспағаны үшін айып балы БӨЖ бағасынан шегіріледі.) 1 ОБӨЖ сабағына қатыспағандағы айып балы 2,0 балды құрайды. 7.Бақылаудың бір түрінен (ағымды бақылау, №1, №2 аралық бақылау) өтпелі балды (50%) жинай алмаған білім алушы пән бойынша емтиханға жіберілмейді. 8.БӨЖ уақытылы тапсырылмағанда қойылған бағадан 10 балл алынады.	
13.	**Академияның моральдық - этикалық құндылықтарына негізделген академиялық саясат**
	ОҚМА сайты https://skma.edu.kz/
	Академиялық саясат. П. 4 Білім алушының Ар-намыс кодексі
	Пән бойынша баға қою саясаты. Білім алушылардың курс аяқталғаннан кейінгі қорытынды бағасы (ҚБ) рұқсат беру рейтингісінің (РБР) бағасы мен қорытынды бақылау бағасының (ҚББ) қосындысынан тұрады және балдық-рейтингтік әріптік жүйеге сәйкес қойылады. **ҚБ = РБР + ҚББ** Рұқсат беру рейтингісін бағалау (РБР) 60 балға немесе 60% - ға тең және мыналарды қамтиды: ағымдағы бақылауды бағалау (АББ) және межелік бақылауды бағалау (МББ). Ағымдағы бақылауды бағалау (АББ) практикалық сабақтар мен БӨЖ сабақтарының орташасын бағалауды білдіреді. Межелік бақылауды бағалау (МББ) 2 межелік бақылаудың (МББ) орташа бағасын білдіреді. Рұқсат беру рейтингісінің бағасы (60 балл) мына формула бойынша есептеледі: **РБРорт * 0,2 + АББорт* 0,4** Қорытынды бақылау (ҚБ) тестілеу нысанында өткізіледі және білім алушы 40 балл немесе жалпы бағаның 40% - ын ала алады. Тестілеу кезінде білім алушыға 100 сұрақ ұсынылады. Қорытынды бақылауды есептеу келесідей түрде жүргізіледі: егер білім алушы100 сұрақтың 95-іне дұрыс жауап берсе, бұл 90% құрайды. **90 х 0,4 = 36 балл.** Қорытынды баға, егер білім алушының жіберу рейтингісі бойынша (ЖР) =30 балл немесе 30% және одан жоғары, сондай-ақ қорытынды бақылау бойынша (ҚБ)=20 балл немесе 20% және одан жоғары оң бағалары болған жағдайда есептеледі. Қорытынды баға (100 балл) = РБР **орт* 0,2 + МББ орт* 0,4 +ҚБ* 0,4** бақылау түрлерінің бірі (МБ1, МБ2, АБорт) үшін қанағаттанарлықсыз баға алған білім алушы емтиханға жіберілмейді.

14.	**Келісу, бекіту және қайта қарау**			
	КАО келісілген күні	Хаттама № 2025 ж.	КАО басшысы **Дарбичева Р.И.**	
	Кафедрада бекітілген күні	Хаттама № 2025ж.	Кафедра меңгерушісі **Утепов П.Д.**	

	ББӘ АК мақұлданған күні	Хаттама № .2025 ж.	ББӘ АК төрағасы **Сарсенбаева Г.Ж.**	
	Қайта қараукүні	Хаттама № ___		
	ББӘ АК қайта қарау күні	Хаттама № ___		